ЛЕКЦЫІ

Лекцыя 1.
ДЫЯЛЕКТАЛОГІЯ І ПРАДМЕТ ЯЕ ВЫВУЧЭННЯ

План лекцыі

1. Прычыны ўзнікнення дыялектаў.
2. Крыніцы вывучэння дыялектаў беларускай мовы і методыка дыялекталагічных даследаваняў.
3. Спосабы фіксацыі дыялектнага маўлення.

Літаратура

Абабурка, М. В. Беларускае слова і яго вывучэнне / М. В. Абабурка. – Мінск, 1986. – 125 с.

Бурак, Л. І. Сучасная беларуская мова / Л. І. Бурак. – Мінск, 1985. – 312 с.

Булыка, А. М. З моў далёкіх і блізкіх / А. М. Булыка. – Мінск, 1986. – 72 с.

Вайтовіч, Н. Т. Да пытання аб фарміраванні нацыянальнай літаратурнай мовы. Аб суадносінах літаратурнай мовы і дыялектаў / Н. Т. Вайтовіч.– Мінск, 1958. – 47 с.

Жакава, З. І. Пытанні беларускай дыялекталогіі / З. І. Жакава, Э. Д. Блінава. – Мінск, 1962. – 31 с.

Жураўскі, А. І. Мова нашых продкаў / А. І. Жураўскі. – Мінск, 1983. – 64 с.

Крывіцкі, А. А. Наша родная мова / А. А. Крывіцкі. – Мінск, 1967. – 182 с.

Крывіцкі, А. А. Сучасная беларуская літаратурная мова і народныя гаворкі / А. А. Крывіцкі. – Мн., 1961. – 40 с.

Крывіцкі, А. А. Што такое лінгвагеаграфія / А. А. Крывіцкі. – Мінск, 1986. – 71 с.

Крывіцкі, А. А. Дыялекталогія беларускай мовы / А. А. Крывіцкі. – Мінск, 2003. – 294 с.

Крывіцкі, А. А. Практыкум па фанетыцы беларускай мовы / А. А. Крывіцкі, А. І. Падлужны. – Мінск, 1989. – 268 с.

Лінгвістычная геаграфія і групоўка беларускіх гаворак. – Мінск, 1968. – 318 с.

Сямешка, Л. І. Курс беларускай мовы / Л. І. Сямешка, І. Р. Шкраба, З. І. Бадзевіч. – Мінск, 1996. – 654 с.

Филин, Ф. П. Происхождение русского, украинского и белорусского языков / Ф. П. Филин. – Л., 1972. – 655 с.

Этнаграфія Беларусі. Энцыклапедыя. – Мінск, 1989. – 575 с.

Юрэвіч, У. М. Слова жывое, роднае, гаваркое... / У. М. Юрэвіч. – Мінск, 1992. – 269 с.

Лекцыя 2.
СТАНАЎЛЕННЕ БЕЛАРУСКАЙ ДЫЯЛЕКТАЛОГІІ

План лекцыі

1. Вывучэнне беларускай дыялекталогіі ў XIX – пачатку XX ст. на фальклорным і этнаграфічным матэрыяле, лексікаграфічных працах І. Насовіча, У. Дабравольскага і інш.
2. Я. Карскі як даследчык беларускай дыялекталогіі.
3. Даследаванне беларускіх гаворак у XX ст.: лінгвагеаграфія, лексікаграфія, манаграфічныя і вучэбныя выданні.

Літаратура

Беларуская мова. Энцыклапедыя. – Мінск, 1994. – 654 с.

Гуліцкі, М. Ф. Нарысы па гісторыі беларускай лексікаграфіі / М. Ф. Гуліцкі. – Мінск, 1978. – 119 с.

Карскі, Я. Беларусы / Я. Карскі. – Мінск, 2001. – 640 с.

Карскі, Я. Беларускі народ і яго мова / Я. Карскі – Мінск, 1920. – 15 с.

Карский, Е. Белорусы. Язык белорусского народа / Е. Карский. Вып. 2-3. – М., 1956. – 518 с.

Крывіцкі, А. А. У рытме з развіццём мовы / А. А. Крывіцкі. – Мінск, 1976. – 80 с.

Крывіцкі, А. А. Дыялекталогія беларускай мовы / А. А. Крывіцкі. – Мінск, 2003. – 294 с.

Крывіцкі, А. А. Што такое лінгвагеаграфія / А. А. Крывіцкі. – Мінск, 1986. – 71 с.

Лінгвістычная геаграфія і групоўка беларускіх гаворак. – Мінск, 1968. – 318 с.

Плотнікаў, Б. А. Беларуская мова ў сістэме славянскіх моў / Б. А. Плотнікаў. – Мінск, 1999. – 119 с.

Плотнікаў, Б. А. Беларуская мова: Лінгвістычны кампендыум / Б. А. Плотнікаў, Л. А. Антанюк. – Мінск, 2003. – 671 с.

Плотнікаў, Б. А. Беларускае слоўніцтва / Б. А. Плотнікаў. – Мінск, 2003. – 135 с.

Этнаграфія Беларусі. Энцыклапедыя. – Мінск, 1989. – 575 с.

Лекцыя 3.
НАЦІСКНЫ ВАКАЛІЗМ БЕЛАРУСКІХ ГАВОРАК

План лекцыі

1. Агульная характарыстыка націскнога вакалізму.
2. Акустычная характарыстыка націскных галосных фанем.
3. Артыкуляцыйная характарыстыка націскных галосных фанем.

Літаратура

Дыялекталагічны атлас беларускай мовы. – Мінск, 1963. – 971 с.

Клімчук, Ф. Д. Гаворкі Заходняга Палесся: Фанетычны нарыс / Ф. Д. Клімчук. – Мінск, 1983. – 127 с.

Крывіцкі, А. А. Фанетыка беларускай мовы / А. А. Крывіцкі, А. І. Падлужны. – Мінск, 1984. – 268 с.

Нарысы па беларускай дыялекталогіі. – Мінск, 1964. – 415 с.

Новопокровская, В. Н. Из истории говоров, переходных от белорусского языка к русскому / В. Н. Новопокровская. – Мінск, 1975. – 144 с.

Падлужны, А. І. Нарыс акустычнай фанетыкі беларускай мовы / А. І. Падлужны. – Мінск, 1977. – 264 с.

Падлужны, А. І. Гукі беларускай мовы / А. І. Падлужны, В. М. Чэкман. – Мінск, 1973. – 264 с.

Плотнікаў, Б. А. Беларуская мова. Лінгвістычны кампендыум / Б. А. Плотнікаў, Л. А. Антанюк. – Мінск, 2003. – 671 с.

Сямешка, Л. І. Беларуская мова. Уводзіны ў навуку аб мове. Фанетыка. Арфаэпія. Графіка. Арфаграфія / Л. І. Сямешка. – Мінск, 1999. – 223 с.

Фанетыка слова ў беларускай мове. – Мінск, 1983. – 200 с.

Яшкін, І. Я. Узаемадзеянне рознадыялектных сістэм. Фанетыка / І. Я. Яшкін. – Мінск, 1976. – 175 с.

Лекцыя 4.
НЕНАЦІСКНЫ ВАКАЛІЗМ БЕЛАРУСКІХ НАРОДНЫХ ГАВОРАК ПАСЛЯ ЦВЁРДЫХ І НЯПАРНЫХ ЦВЁРДЫХ ЗЫЧНЫХ

План лекцыі

1. Пазіцыйныя змены ненаціскных галосных.
2. Галосныя 1-га пераднаціскнога склада пасля цвёрдых і няпарных цвёрдых зычных.
3. Асноўныя тыпы ненаціскнога вакалізму пасля цвёрдых і няпарных цвёрдых зычных.
4. Вакалізм пераходнага тыпу пасля цвёрдых і няпарных цвёрдых зычных.
5. Вакалізм пачатку слова, паслянаціскных, 2-га і далейшых пераднаціскных складоў пасля цвёрдых і няпарных цвёрдых зычных.

Літаратура

Вайтовіч, Н. Т. Ненаціскны вакалізм народных гаворак Беларусі / Н. Т. Вайтовіч. – Мінск, 1968. – 219 с.

Дыялекталагічны атлас беларускай мовы. – Мінск, 1963. – 971 с.

Клімчук, Ф. Д. Гаворкі Заходняга Палесся. Фанетычны нарыс / Ф. Д. Клімчук. – Мінск, 1983. – 127 с.

Крывіцкі, А. А. Фанетыка беларускай мовы / А. А. Крывіцкі, А. І. Падлужны. – Мінск, 1984. – 268 с.

Нарысы па беларускай дыялекталогіі. – Мінск, 1964. – 415 с.

Плотнікаў, Б. А. Беларуская мова. Лінгвістычны кампендыум / Б. А. Плотнікаў, Л. А. Антанюк. – Мінск, 2003. – 671 с.

Яшкін, І. Я. Узаемадзеянне рознадыялекных сістэм. Фанетыка / І. Я. Яшкін – Мінск, 1976. – 175 с.

Лекцыя 5.
НЕНАЦІСКНЫ ВАКАЛІЗМ БЕЛАРУСКІХ НАРОДНЫХ ГАВОРАК ПАСЛЯ МЯККІХ ЗЫЧНЫХ

План лекцыі

1. Ненаціскныя галосныя пасля мяккіх зычных у 1-ым пераднаціскным складзе.
2. Асноўныя тыпы ненаціскнога вакалізму пасля мяккіх зычных.
3. Вакалізм пераходнага тыпу пасля мяккіх зычных.
4. Вакалізм іншых ненаціскных складоў пасля мяккіх зычных.
5. Асаблівасці ненаціскнога вакалізму заходнепалескіх гаворак.

Літаратура

Вайтовіч, Н. Т. Ненаціскны вакалізм народных гаворак Беларусі / Н. Т. Вайтовіч. – Мінск, 1968. – 219 с.

Дыялекталагічны атлас беларускай мовы. – Мінск, 1963. – 971 с.

Клімчук, Ф. Д. Гаворкі Заходняга Палесся. Фанетычны нарыс / Ф. Д. Клімчук. – Мінск, 1983. – 127 с.

Крывіцкі, А. А. Фанетыка беларускай мовы / А. А. Крывіцкі, А. І. Падлужны. – Мінск, 1984. – 268 с.

Нарысы па беларускай дыялекталогіі. – Мінск, 1964. – 415 с.

Плотнікаў, Б. А. Беларуская мова. Лінгвістычны кампендыум / Б. А. Плотнікаў, Л. А. Антанюк. – Мінск, 2003. – 671 с.

Яшкін, І. Я. Узаемадзеянне рознадыялектных сістэм. Фанетыка / І. Я. Яшкін. – Мінск, 1976. – 175 с.

Лекцыя 6.
СВОЕАСАБЛІВАСЦЬ ДЫЯЛЕКТНАГА КАНСАНАНТЫЗМУ І ВІДЫ ПАЗІЦЫЙНЫХ ЗМЕН ЗЫЧНЫХ ГУКАЎ

План лекцыі

1. Агульная характарыстыка кансанантызму беларускіх гаворак.
2. Асаблівасці фанем <р>, <р'>, шыпячых і афрыкат у беларускіх гаворках.
3. Карэляцыйныя пары губных; губна-губныя і заднеязычныя фанемы ў беларускіх гаворках.
4. Віды кансанантных змен у беларускіх гаворках: асіміляцыя і дысіміляцыя, метатэза, эпентэза і пратэза ў дыялектнай мове.

Літаратура

Выгонная, Л. Ц. Ад гука да літары / Л. Ц. Выгонная. – Мінск, 1991. – 77 с.

Дыялекталагічны атлас беларускай мовы. – Мінск, 1963. – 971 с.

Крывіцкі, А. А. Фанетыка беларускай мовы / А. А. Крывіцкі, А. І. Падлужны. – Мінск, 1984. – 268 с.

Клімчук, Ф. Д. Гаворкі Заходняга Палесся. Фанетычны нарыс / Ф. Д. Клімчук. – Мінск, 1983. – 127 с.

Лінгвістычная геаграфія і групоўка беларускіх гаворак. – Мінск, 1968. – 318 с.

Нарысы па беларускай дыялекталогіі. – Мінск, 1964. – 415 с.

Плотнікаў, Б. А. Беларуская мова. Лінгвістычны кампендыум / Б. А. Плотнікаў, Л. А. Антанюк. – Мінск, 2003. – 671 с.

Чэкман, В. М. Гісторыя проціпастаўленняў па цвёрдасці-мяккасці ў беларускай мове / В. М. Чэкман. – Мінск, 1970. – 152 с.

Яшкін, І. Я. Узаемадзеянне рознадыялектных сістэм. Фанетыка / І. Я. Яшкін. – Мінск, 1976. – 175 с.

Лекцыя 7.
МАРФАЛАГІЧНЫЯ АСАБЛІВАСЦІ НАЗОЎНІКА Ў ДЫЯЛЕКТНАЙ МОВЕ

План лекцыі

1. Дыялектныя адрозненні ў катэгорыі роду і ліку.
2. Клічная форма назоўнікаў.
3. Скланенне назоўнікаў у дыялектнай мове.
4. Нерэгулярныя тыпы скланення.

Літаратура

Анічэнка, У. В. Марфалогія ўсходнеславянскіх моў. Назоўнік. Дзеяслоў. Прыслоўе / У. В. Анічэнка. – Мінск, 1973. – 127 с.

Граматыка беларускай мовы. Т.1. Марфалогія. – Мінск, 1962. – 540 с.

Дыялекталагічны атлас беларускай мовы. – Мінск, 1963. – 971 с.

Жакава, З. І. Пытанні беларускай дыялекталогіі / З. І. Жакава, Э. Д. Блінава. – Мінск, 1962. – 30 с.

Жыдовіч, М. А. Назоўнік у беларускай мове. Ч. І. Адзіночны лік / М. А. Жыдовіч. – Мінск, 1969. – 230 с.

Нарысы па беларускай дыялекталогіі. – Мінск, 1964. – 415 с.

Наркевіч, А. І. Назоўнік. Граматычныя катэгорыі і формы / А. І. Наркевіч. – Мінск, 1976. – 248 с.

Параскевіч, Т. В. Назоўнік у беларускіх прыказках / Т. В. Параскевіч. – Мінск, 1984. – 110 с.

Плотнікаў, Б. А. Беларуская мова. Лінгвістычны кампендыум / Б. А. Плотнікаў, Л. А. Антанюк. – Мінск, 2003. – 671 с.

Шуба, П. П. Лекцыі па беларускай марфалогіі / П. П. Шуба. – Мінск, 1975. – 79 с.

Лекцыя 8.
ГРАМАТЫЧНАЯ ХАРАКТАРЫСТЫКА ПРЫМЕТНІКАЎ, ЛІЧЭБНІКАЎ, ЗАЙМЕННІКАЎ У БЕЛАРУСКІХ ГАВОРКАХ

План лекцыі

1. Прыметнік, лічэбнік, займеннік у беларускіх гаворках.
2. Поўная і кароткая формы прыметнікаў.
3. Сцягнутыя формы якасных прыметнікаў, неасабовых займеннікаў, парадкавых лічэбнікаў.
4. Дыялектныя асаблівасці скланення якасных прыметнікаў, неасабовых займеннікаў, парадкавых лічэбнікаў у адзіночным і множным ліку.
5. Формы ступеней параўнання якасных прыметнікаў.

Літаратура

Булахаў, М. Г. Прыметнік у беларускай мове / М. Г. Булахаў. – Мінск, 1964. – 199 с.

Вярхоў, П. В. Лічэбнік у беларускай мове (параўнальна з рускай і ўкраінскай мовамі) / П. В. Вярхоў. – Мінск, 1961. – 36 с.

Граматыка беларускай мовы. Т.1. Марфалогія. – Мінск, 1962. – 540 с.

Дыялекталагічны атлас беларускай мовы. – Мінск, 1963. – 971 с.

Лінгвістычная геаграфія і групоўка беларускіх гаворак. – Мінск, 1968. – 318 с.

Плотнікаў, Б. А. Беларуская мова. Лінгвістычны кампендыум / Б. А. Плотнікаў, Л. А. Антанюк. – Мінск, 2003. – 671 с.

Супрун, А. Е. Славянские числительные. Становление числительных как особой части речи / А. Е. Супрун.– Минск, 1969. – 232 с.

Сцяшковіч, Т. П. Займеннік у беларускай мове / Т. П. Сцяшковіч. – Мінск, 1977. – 259 с.

Чабярук, А. І. Лічэбнік у беларускіх гаворках / А. І. Чабярук. – Мінск, 1977. – 104 с.

Шуба, П. П. Лекцыі па беларускай марфалогіі / П. П. Шуба. – Мінск, 1975. – 79 с.

Яшкін, І. Я. Узаемадзеянне рознадыялектных сістэм. Марфалогія. Сінтаксіс / І. Я. Яшкін. – Мінск, 1980. – 103 с.

Лекцыя 9.
ДЗЕЯСЛОЎ, ДЗЕЕПРЫМЕТНІК, ДЗЕЕПРЫСЛОЎЕ І ПРЫСЛОЎЕ Ў БЕЛАРУСКІХ НАРОДНЫХ ГАВОРКАХ

План лекцыі

1. Неазначальная форма (інфінітыў).
2. Варыянты постфіксаў зваротных дзеясловаў.
3. Дыялектныя асаблівасці ў асновах дзеясловаў.
4. Катэгорыя часу і асобы, спражэнне дзеяслова.
5. Формы загаднага ладу і трыванні дзеяслова.
6. Асаблівасці дзеепрыметніка і дзеепрыслоўя у дыялектнай мове.
7. Падзел дыялектных прыслоўяў па значэнні. Утварэнне прыслоўяў у дыялектнай мове.
8. Ступені параўнання і формы суб'ектыўнай ацэнкі прыслоўяў.

Літаратура

Беларуская граматыка. Ч.1. – Мінск, 1985. – 431 с.

Граматыка беларускай мовы. Т.1. Марфалогія. – Мінск, 1962. – 540 с.

Дыялекталагічны атлас беларускай мовы. – Мінск, 1963. – 971 с.

Кечык, С. Я. Дзеепрыслоўе ў беларускай мове / С. Я. Кечык. – Мінск, 1985. – 190 с.

Ляончанка, Д. А. З гісторыі форм дзеепрыметнікаў у беларускай мове / Д. А. Ляончанка. – Гомель, 1957. – 67 с.

Мацкевіч, Ю. Ф. Марфалогія дзеяслова ў беларускай мове / Ю. Ф. Мацкевіч. – Мінск, 1959. – 292 с.

Нарысы па беларускай дыялекталогіі. – Мінск, 1964. – 415 с.

Плотнікаў, Б. А. Беларуская мова. Лінгвістычны кампендыум / Б. А. Плотнікаў, Л. А. Антанюк. – Мінск, 2003. – 671 с.

Прыгодзіч, М. Р. Шчодрасць слова / М. Р. Прыгодзіч. – Мінск, 1990. – 78 с.

Сцяцко, П. У. Народная лексіка і словаўтварэнне / П. У. Сцяцко. – Мінск, 1972. – 287 с.

Сцяцко П. У. Беларускае народнае словаўтварэнне. Афіксальныя назоўнікі. – Мінск, 1977. – 320 с.

Шуба, П. П. Дзеяслоў у беларускай мове / П. П. Шуба. – Мінск, 1968. – 82 с.

Шуба, П. П. Лекцыі па беларускай марфалогіі / П. П. Шуба. – Мінск, 1975. – 79 с.

Шуба, П. П. Прыслоўе ў беларускай мове / П. П. Шуба. – Мінск, 1962. – 194 с.

Яшкін, І. Я. Узаемадзеянне рознадыялектных сістэм. Марфалогія. Сінтаксіс / І. Я. Яшкін. – Мінск, 1980. – 103 с.

Лекцыя 10.
СІНТАКСІС ДЫЯЛЕКТНАЙ МОВЫ

План лекцыі

1. Агульныя заўвагі.
2. Словазлучэнне ў дыялектнай мове.
3. Сінтаксіс простата сказа.
4. Сінтаксіс складанага сказа.

Літаратура

Беларуская граматыка. Ч.2. Сінтаксіс. – Мінск, 1986. – 327 с.

Груца, А. П. Развіццё складаназалежнага сказа ў беларускай мове / А. П. Груца. – Мінск, 1970. – 270 с.

Дыялекталагічны атлас беларускай мовы. – Мінск, 1963. – 971 с.

Нарысы па беларускай дыялекталогіі. – Мінск, 1964. – 415 с.

Падгайскі, Л. П. Словазлучэнне ў беларускай мове / Л. П. Падгайскі. – Мінск, 1971. – 192 с.

Плотнікаў, Б. А. Беларуская мова. Лінгвістычны кампендыум / Б. А. Плотнікаў, Л. А. Антанюк. – Мінск, 2003. – 671 с.

Прохорова, С. М. Синтаксис переходной русско-белорусской зоны. Ареально-типологические исследования / С. М. Прохорова. – Мінск, 1991. – 136 с.

Рагаўцоў, В. І. Сінтаксіс беларускай і рускай моў. Дыскусійныя пытанні / В. І. Рагаўцоў. – Мінск, 2001. – 198 с.

Яшкін, І. Я. Узаемадзеянне рознадыялектных сістэм. Марфалогія. Сінтаксіс / І. Я. Яшкін. – Мінск, 1980. – 103 с.